

Analiza sensurilor conotative și denotative ale albinei în cadrul fitonimiei românești

Radu DRĂGULESCU

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte
 „Lucian Blaga” University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts
 Personal e-mail: dradgulescu @gmail.com

Analysis of connotative and denotative meanings of the bee in the Romanian phytonymy

Many Romanian phytonyms are directly involving the bee, an insect with deep cosmological implications and direct contributions in Romanian mythology. In most cases the term „bee” is associated to melliferous (honey-bearing) and scented plants. In the folk culture this insect represents the embodiment of good, it is a reliable friend and a hardworking being. Our work aims an inventory, an interpretation and a statistic on the ethnobotany Romanian lexemes implying the term „bee”.

Keywords: bee, phytonym, connotation, denotation, linguistics

Am prezentat cu diverse ocazii strânsa legătură dintre om și lumea vegetală și resorturile ce stau la baza denotației și conotației în acest plan¹. Etnobotanica reprezintă o sursă fertilă de informații pentru cercetări antropolingvistice, psihologice și psiholingvistice. Fitonimia dezvăluie preocupările, reprezentările și subconștientul afectiv ale poporului. La plante, ca și în cazul altor categorii, denumirile au fost sugerate oamenilor de așa-zisa *signatura rerum*, de tainicele caracteristici percepute în morfologia, cromatica, mirosul, gustul, gingașia, robustețea organelor speciilor vegetale. Alte fitonime au derivat din diversele proprietăți ale plantelor, din ecologia și corologia lor, fenologia lor, din relațiile cu celelalte viețuitoare. Faptul că ele au fost consemnate în diverse scrieri reprezintă un câștig atât pentru etnobotanica românească, cât și pentru lingvistică.

La baza analizei noastre stă *Dicționarul* lui Borza², al cărui material este adus la zi și completat substanțial de *Dicționarul fitonimelor românești*³ al lui Constantin Drăgulescu. Al. Borza înserează pe lângă câteva mii de nume de plante maghiare, săsești, germane, franțuzești, englezești, rusești, ucrainene, sârbești, bulgărești, turcești, și 10.906 nume românești de plante pentru 2.095 specii. Prin publicarea *Dicționarului* mai sus amintit, Constantin Drăgulescu a ridicat numărul numelor românești de plante la peste

22.000 fitonime cunoscute până în prezent, fitonime care aparțin unui număr de 3.220 specii de plante indigene și exotice, spontane și cultivate. La acestea se adaugă peste 4.300 termeni care desemnează nume de soiuri și părți (organe) de plante. Astfel, fitonimia românească însumează, deocamdată, peste douăzeci și șase de mii de termeni.

Termenul albină provine din lat. *albina*, atestat sub această formă la gramaticul Caper⁴ cu semnificația cuvântului *alvearia* „stup”, termenul stup însemnând în aromână „albină”. Prima atestare sub forma „albină”, ca denotație entomologică, este indicată de Hasdeu în *Etymologicum magnum Romaniae* drept fiind prezentă la Coresi: „Câți amu tocmealei lu Dumnezeu cu dragoste nevoescu-se, trudei ceaia draga a albinelor închipuescu-se.” În Letopisețul său, Ureche⁵ ne asigură că „Toată albina își apără cășcioara.”

În viziunea poporului român albina este harnică, femeile fiind asemănate adeseori cu această insectă: „Țărancă e albina casei”⁶. Despre oamenii beți (cu limba impleticită) se spunea că i-ar fi „mușcat albinele de limbă”⁷. Albina se mai numește muscă, biză, bâză, găză, găză de miere, găză folositoare, găzuță. Albina-femelă poate fi matcă, albină lucroaie, împărăteasă, mumă, mumină, albină împărătească, crăiasa albinelor. Albina-mascul este

denumit trântor, trântore, lăutar, bondar⁸. Aromânii numesc albinele alghini sau muști di alghini.

În mitologia românească, albina este un animal cosmogonic, un acolit al divinității demiurgice, sfetnic și mesager al Fărtatului. Acesta nu știe cum să încăpu-teze pământul sub cer, pentru ca marginile lor să se potrivească. Conform unui tip de legende, albina îl învață cum să rezolve situația: prin încrețirea scoarței terestre, creând văile și munții (fie că acțiunea în sine o desfășoară Fărtatul, fie că o execută chiar ea). Alt tip de legende prezintă albina ca fiind doar mesager al Demiurgului, ea mergând să ceară sfatul ariciului. Din orgoliu acesta refuză să colaboreze, dar este păcălit de albină care se prefacă că pleacă și, ascunsă, ascultă cum ariciul, vorbind singur, dezvăluie soluția necesară. Și în acest caz, albina ajută efectiv la încrețirea pământului. Blestemată de către arici să-și mănânce propria scârnă, este binecuvântată și declarată sfântă de către Fărtat, hotărând ca scârna ei să fie aliment sfânt, iar ea să producă și ceară pentru a-i oferi lumină omului. Cu mierea albinelor sălbatice se hrăneau Fetele Pădurii, albinele fiind ocrotite de către Sânziene.

Odată cu răspândirea creștinismului, geneza albinei este explicată de către români prin transformarea lacrimilor de durere ale Maicii Domnului în această insectă. Ideea este o preluare din antichitatea egipteană⁹, unde albina era considerată ca provenind din lacrimile lui Ra, astfel putând fi explicată și originea și implicațiile ei solare.

Conform tradiției populare, diavolul nu se poate transforma în arici sau albină, aceasta fiind „sluga lui Dumnezeu”¹⁰. Mai mult decât atât „Nu se poate concepe o prezentare oricât de sintetică a zoomitologiei române fără referințe la rolul albinei în istoria autohtonilor.”¹¹ Istoriografii antici descriu Dacia drept „țara albinelor”, țara minunată a melifagilor¹², mierii atribuindu-i-se calități miraculoase, iar miedul fiind considerat un echivalent al ambroziei.

O legendă ne spune că inițial albina era albă. A fost trimisă de Dumnezeu la Diavol pentru a afla dacă e bine ca în univers să fie mai mulți sori. Albina se așază pe capul Diavolului și îi citește gândurile. Drept răzbunare acesta o lovește cu biciul și de aceea a devenit vărgată (și filiformă la mijloc). Alte legende ne spun că albina i-ar fi cerut lui Dumnezeu ca înțepătura ei să fie fatală, solicitarea mănîind Divinitatea care hotărăște, drept pedeapsă, ca cea care să moară în urma înțepăturii să fie chiar albina. O altă legendă, culeasă de George Coșbuc, explică originile albinei prin transformarea dintr-o față harnică și bună (iar ale păianjenului dintr-un frate al fetei respective). O altă legendă pomenește de dragostea lui Albin pentru Teia, explicând astfel apariția florilor de tei. În basmele românești albina îl ajută pe erou să depășească diferite situații

dificile. Mierea este folosită și în zilele noastre în cadrul ceremoniilor nupțiale (sub forma pișcotului cu miere) și funerare (fiind un ingredient al colivei).

În prezentarea și interpretarea fitonimelor am adoptat ortografia propusă de DOOM2, conform căruia se scriu cu cratimă substantivele compuse cu unitate semantică și gramaticală mai mică decât a celor scrise într-un cuvânt, eventual, cu articulare și flexiune și la primul element, având structura substantiv + prepoziție + substantiv, substantiv + substantiv în nominativ, substantiv (articulat) + substantiv în genitiv. De asemenea, DOOM2 prevede generalizarea scrierii cu cratimă a compuselor nesudate care denumesc speciile distincte de plante¹³:

Albină (*Ophrys cornuta*): planta are flori dispuse într-un spic, seamănă cu albina.

Albinițe (*Coreopsis tinctoria*): fitonim întâlnit în Oltenia, împreună cu corespondentul gărgăuni („viespi”). Numele sugerează relativa asemănare, îndeosebi cromatică, dintre florile plantei și aceste insecte. Numele științific are la bază tot un entomonim: gr. kóris „ploșniță” și ópsis „aspect”, cu referire la aspectul fructelor.

Balbisă, bălbisă (*Galeopsis spp.*, *Stachys spp.*), **balbisă-de-baltă** (*Stachys palustris*): speciile sunt melifere, numite în germană Bienenkraut „planta/buruiana albinelor” și Bienensaug „sugelul albinelor”, respectiv v.germ. binesuga, binisuga, specii melifere. Constantin Drăgulescu¹⁴ trimite și la vînd. bhasana „specie de albină” engl. bee/bees „albină/ albine”, rom. bîză „albină”, tc. bal bitki „plantă meliferă”, respectiv fitonimele balbași „miere de primă calitate” (*Salvia tmolea*, *Sideritis tmolea*), din care rom. balbaș „mied, hidromel” și ballibaba „tatăl mierii” pentru speciile de *Lamium*. Speciile au flori bilabiate, ca niște guri deschise care nu se pot face înțelese. Dacă așa au gândit și cei care le-au numit balbisă, atunci, în opinia lui C. Drăgulescu¹⁵, fitonimele provin din tema balb- din care și verbul rom. a se bălbăi, lat. balbus. Ori în prima parte a fitonimului am putea identifica rad. i.-e. *bhel-, *bhlō- „floare, a înflori” sau rad. i.-e. *bhel- „a străluci”, *bhā-, *bhō- „lumină, a luci, a sclipi, noblețe”, iar în finalul său rad. i.-e. *bu- „buză” din care rom. buză, alb. buză „buză” (și germ. Biss, Bissen „mușcătură, îmbucătură”). M. Vinereanu consideră termenii băl, bălan traco-dacici și nu ca derivând din sl. belū „alb”, pe considerentul că Procopius, în sec. VI, înainte ca slavii să vină în Balcani, scrie că barbarii (adică tracii, după alții goții) spun calului (cu capul) alb, bălan, termen cu originea în rad. i.-e. *bhel-, *alb, strălucitor”.

Bășacăn, beseacăn, bisacăn, bisacă, bă(r)sacăn, brisacă, basacă (*Epilobium angustifolium*): fitonimele ar putea sugera calitățile melifere ale acestei specii numite

și prisacă, cu posibila traducere „iarba/hrana albinei”: bi-saka. Posibil ca unele sinonime ale fitonimului busuioc, precum **bisioc** (*Ocimum basilicum*, *Mentha pulegium*), **bășioc**, **băsâioc** (*Ocimum basilicum*), **bosâioc** (*Melissa officinalis*, *Ocimum basilicum*) să însemne tot „hrana albinei” sau „plantă mirositoare”. *Melissa officinalis* chiar se numește bosâioc/busuiocul albinelor și isma stupilor. C. Drăgulescu consideră utilă și o corelare cu v.ind. bhasana „specie de albină” și rom. bâză „albină”, engl. bee, bees „albină, albine”. De asemenea, face trimitere și la rad. i.-e. *ûesu- „bun” și *ûeis- „a crește, a odrăslî”. **Băsacan**, **băsacăn** se numesc și *Senecio nemorensis* și *Senecio fuchsii* (actualmente *Senecio ovatus*; eronat apare cu aceste nume și *Lysimachia vulgaris* din confuzia cu una dintre aceste specii de *Senecio*).

Bâz (*Chrysanthemum cinerariifolium* actualmente *Tanacetum cinerariifolium*): din bâză „albină, streche, muscă” (din vb. a bâzâi, din interj. bâz care redă sunetul produs de aripile insectelor în zbor), în sens larg găză, insectă care bâzâie; există corespondentul rom. cântăcei (< ? gândăcei) și german Insektenblume, planta fiind utilizată ca insecticid. Tot atât de bine, consideră C. Drăgulescu¹⁶, am putea avea o formă din bez cu semantica „mirositor”, planta mirosind puternic.

Bosâiocul-albinelor (*Melissa officinalis*): posibil ca formele bosioc, bosâioc, bosâoc, bosoioc (*Ocimum basilicum*) să conserve tema *bos- cf. v.ind.. bo- „parfum” ori să fie contaminate cu acesta. Esdste al albinelor datorită calităților melifere.

Buruiana-stupului (*Melissa officinalis*): plantă aromată cu care se freacă stupii, cf. lat. *stypus și ucr. štub „trunchi scorbuos”, M. Vinereanu consideră termenul stup de origine traco-dacă, pentru atragerea albinelor; **buruiană-pentru-albine** (*Melissa officinalis*): specie meliferă folosită și la afumatul stupilor.

Burzișor, **burzoși** (*Corralorbriza trifida*) < rom. borză, bărzăun. Este o orhidee cu numele românesc albină și care are flori ca niște insecte. La rândul lor borză, bărzăun se pare că provin din onomatopeele zbâr, zvâr din care avem și rom. zbor, inclusiv zburare (în dicționare considerat ca derivând din lat. *exvolare, cf. lat. *exvolare; C. Drăgulescu¹⁷ susține că verbul este de natură onomatopeică, din interj. zbâr care imită sunetul scos de aripile păsărilor și insectelor în zbor.

Busuioc-de-ștubei, **busuioc-de-ulei** (*Melissa officinalis*): planta este înrudită cu busuiocul, are miros plăcut și se folosește la frecat stupii/știubeii < știubei cf. ucr. štub „trunchi scorbuos”; după M. Vinereanu de origine traco-dacă, numiți și uleie < ulei < bg. ulej, pentru atragerea albinelor.

Busuiocul-albinelor (*Dracocephalum moldavica*, *Melissa*

officinalis): specii melifere, înrudite cu busuiocul, folosite la frecatul stupilor cu albine pentru a le atrage; **busuiocul-stupilor** (*Dracocephalum moldavicum*) și **busuiocul-stupului** (*Dracocephalum moldavicum*, *Melissa officinalis*) (a se vedea busuiocul albinelor) < stup cf. lat. *stypus și ucr. štub „trunchi scorbuos”.

Ceara-albinei, **ceară**, **ceară-de-albine** (*Asclepias syriaca*), **ceară** (*Hoya carnosa*, *Myrica cerifera*), **ceara-câmpului** (*Cerintho minor*) < ceară < lat. cera. *Asclepias syriaca* este meliferă, cu miros de ceară de albine și cu un latex care se întărește, ajungând la consistența cerii. *Hoya carnosa* are frunzele cărnoase, ca de ceară. *Myrica cerifera*, așa cum arată și numele științific, produce ceară (este numită de francezii arbore à cire, crier). *Cerintho minor* (din lat. cerintha, -ea, cf. gr. cerinthos „pâinea albinelor”) este meliferă și are frunzele cu aspect cerat.

Floarea-albinelor (*Phacelia tanacetifolia*): este o excelentă specie meliferă; **floarea-albinuții** (specie neidentificată cu floare albă): din adj. alb < lat. albus sau rad. i.-e. *albho- „alb” sau din subst. albină; primul termen al fitonimelor provine din lat. floris, florem.

Gărgăuni (*Coreopsis tinctoria*) < gărgăun „viespe mare”, în concordanță cu numele albinuțe și aspectul florilor ligulate.

Giugiumă-stupoasă (*Melissa officinalis*): poate proveni din ngr. (a)giosmos „mentă”, ca și corespondentele rom. giosmă, giasmă, jujmă (alb. dhiozmë, bg. gjozum, dzhodzhen). Se freacă cu ea stupii pentru a atrage roiurile de albine.

Iarba-albinei, **iarba-albinelor** (*Melissa officinalis*, *Melittis melissophyllum*): foarte bune specii melifere folosite la frecarea stupilor pentru atragerea roiurilor de albine; **iarba-stupilor** (*Melissa officinalis*), **iarba-stupului** (*Calamintha clinopodium*, *Melissa officinalis*): fiind aromate, s-au folosit la frecarea stupilor pentru atragerea roiurilor de albine; **iarbă-de-albine** (*Melissa officinalis*); iarbă din lat. herba.

Mătăcina-broaștei (*Mentha aquatica*, *Mentha longifolia*), **mătăcina-broaștii** (*Mentha aquatica*), **mătăcina-stupilor** (*Melissa officinalis*), **mătăcină** (*Dracocephalum moldavica*, *Melissa officinalis*, *Mentha spp.*, *Ocimum basilicum*), **mătăcină-(de-a)-bună** (*Mentha crispata*, *Mentha piperita*), **mătăcină-creață** (*Mentha crispata*), **mătăcină-de-casă** (*Mentha piperita*), **mătăcină-lungă**, **mătăcină-puturoasă** (*Mentha longifolia*), **mătăcină-turcească** (*Dracocephalum moldavica*), **mătăcine** (*Dracocephalum moldavica*, *Melissa officinalis*), **mătăciune** (*Dracocephalum moldavica*, *Dracocephalum ruysschiana*, *Melissa officinalis*, *Stachys germanica*), **mătăciune-turcească** (*Dracocephalum moldavica*), **mătăgină**, **motoacă**, **motocină** (*Melissa officinalis*): dacă nu provin dintr-un *mentăciune < lat. *mentacina (< menta), atunci de comparat cu bg. ma-

tečina, maticina, matučina, bg. și sb. matočina, scr. maticika, maticnjak, ucr. și rus. matočnik, slovac mäta (*Melissa*, *Mentha*, *Dracocephalum moldavica*) cf. sl. matica, matka „(albina) matcă”, după M. Vinereanu termen traco-illiric. Cu aceste plante se frecau coșnițele și cutiile stupilor pentru a atrage mătcile, respectiv roiurile de albine; ori, în opinia lui C. Drăgulescu¹⁸, cf. rad. i.-e. *me(n)th- „a amesteca, a mișca învârtind” din care și v.ind. ma(n)thati „amestecă, mișcă, clatină” și rom. a ameți. Semnificația ar fi așadar „(plantă) amețitoare” căci toate au miros aromat puternic, îmbătător. În multe dialecte din India o altă plantă cu miros puternic, *Trigonella foenum-graecum*, are numele menthulu, me(n)thya, methi. Probabil aceeași semnificație o are și gr. mintha, minthe > lat. ment(h)a „mentă, izmă”.

Melisă (*Dracocephalum moldavica*, *Melissa officinalis*), **melisă-românească** (*Dracocephalum moldavica*), **melisă-roșie** (*Monarda didyma*), **melisă-turcească** (*Dracocephalum moldavica*, *Melissa officinalis*) < lat. melissa (din gr. melissa, melitta „albina”), fr. mélisse. *Dracocephalum moldavica* a fost descrisă ca specie nouă pentru știință din Moldova, dar este de origine asiatică, introdusă în Europa de Est de către turci. De aceea este numită și melisă românească și melisă turcească. *Monarda didyma* are miros puternic de melisă (*Melissa officinalis*) și flori roșii cf. lat. rosea.

Pelin-albină (*Artemisia absinthium*, eroare - în loc de pelin alb.

Prisacăn (*Chamaenerion angustifolium* actualmente *Epilobium angustifolium*): planta este o foarte bună specie meliferă și legătura cu prisaca „loc unde sunt așezați stupii, stupină” cf. bg. přesek, cr. presëka este logică, cu atât mai mult cu cât i se spune și băscăcăn, bescăcăn, bisăcăn, bisăcă cu posibila traducere „hrana albinei (a se vedea băscăcăn). Dar planta crește numai în tăieturi de pădure și, la fel de logică, ar fi, în opinia lui C. Drăgulescu¹⁹ trimiterea la sl. prisëkati „a tăia” din rad. i.-e. *sek- „a tăia” (aici cu referire la pădure), din care se consideră că derivă și bg. přesek, cr. presëka, rom. prisacă, presacă (cu înțelesul loc defrișat pentru a așeza stupii). Această ultimă variantă ar explica de ce *Senecio ovatus*, o plantă tot de terenuri defrișate, se numește băscăcăn (oiesc), ca și *Epilobium angustifolium*.

Pufulița-albinelor (*Epilobium angustifolium*): posibil să provină din subst. puf cf. sl. puch, cf. bg., slov. puh, fiindcă speciile de *Epilobium* au semințe cu puf care le ajută să se răspândească. Este o foarte bună plantă meliferă, căutată de albine.

Roiniță (*Dracocephalum moldavicum*, *Melissa officinalis*), **roiște** (*Melissa officinalis*): cu aceste plante se frecau stupii pentru a atrage roiurile < sl. roi. Ucrainenii spun speciei *Melissa officinalis* roivnik.

Stupariță (*Platanthera bifolia*), **stupelniță** (*Melissa officinalis*), **stupiniță** (*Platanthera bifolia*), < stup, cf. lat. *stypus

ori cf. sb. stup „stâlp”, ucr. štub „trunchi găunos” și rom. știubei „trunchi scorburos”, „stup”. M. Vinereanu consideră termenul stup de origine traco-dacă. Plantele sunt melifere.

Sulcină-de-pus-printre-straie (*Melittis melissophyllum*): posibilă etimologie populară după ucr. suhliia „febră”, sau rom. șui „astm” (sugerând respirația cu șuierături a bolnavului), planta utilizându-se contra nădușelii „astmului”. În viziunea lui C. Drăgulescu²⁰ ar putea proveni și din rad. i.-e. *k’ū-l „ascuțit, suliță”, din care *sul(i)că, un presupus nume al albinei, cu sensul „înțepătoare” (ca și lat. culex „fânțar”), specia numindu-se și iarba albinelor, cf. și cu numele științific (< gr. melitta, melissa „albina”). Specia este meliferă, are miros plăcut și de aceea se pune prin casă, în dulapuri, printre haine/straie, de comparat cu rom. strai „îmbrăcăminte; cuvertură, pătură”, cf. slov. sraica „îmbrăcăminte”.

Sulfină (*Melissa officinalis*): a se vedea sulcină de pus printre straie. Specia s-a folosit la frecarea stupilor pentru atragerea roiurilor de albine de unde și numele stupelniță, busuiocul stupului, floarea stupilor ș.a.

Urzâca-albinelor (*Lamium album*), **urzică-înțepoasă** (*Melissa officinalis*): fitonimul urzică ar proveni din lat. *urdica cf. lat. urtica (*Urtica dioica*) sau în legătură cu lat. ordiri „a urzi”, planta fiind textilă. Posibil, însă, să avem o alăturare a lat. uro „a arde” și dac. diky „urzică”. Numele urzică s-a extins, din cauza asemănării frunzelor, de la urzica vie (*Urtica*) la urzica moartă (*Lamium*), iar apoi și la alte lamiacee (*Ballota*, *Chaiturus*, *Coleus*, *Galeopsis*, *Leonurus*, *Lycopus*, *Melissa*, *Nepeta*, *Plectranthus*, *Stachys*), cu frunze sau/și flori cu aceeași morfologie dar și asupra altor specii înrudite cu urzica vie (*Parietaria*), cu frunze ca aceasta (*Kerria japonica*, *Lantana camara*, *Pelargonium odoratissimum*, *Scrophularia*). Fitonimul **urzică-înțepoasă** pentru specia *Melissa officinalis*, fie a fost atribuit dintr-o eroare, planta neavând nici un organ țepos, fie este o răstălmăcire a numelui științific *Melissa* din gr. melissa, melitta „albina”, fie redă gustul și aroma plantei.

Voioșniță-de-albini (*Melissa officinalis*): de comparat cu bg. vonestnica (*Mentha*), cu semnificația „plantă aromată”, cf. pol. wonna, slov. voňavá „odorant, mirositor”.

Am identificat 74 de fitonimele care implică albina, ele putând fi grupate, din punct de vedere lingvistic, în cel puțin cinci categorii:

Dintre fitonimele analizate, 33 sunt concentrate într-un termen unic.

Celelalte se compun din doi sau mai mulți termeni. Dintre acestea, 7 prezintă configurația substantiv în nominativ + prepoziție + altul în acuzativ (un atribut substantival prepozițional): *balbisă-de-baltă*, *burniană-pen-*

tru-albine, busuioc-de-stubei, busuioc-de-ulei, ceară-de-albine, iarbă-de-albine, voioșniță-de-albini.

19 s-au format prin hipotaxă (subordonare atributivă), prin alăturarea a două substantive, primul la nominativ, al doilea cu valoare de atribut genitival: *bosâiucul-albinelor, burniana-stupului, busuiocul-albinelor, busuiocul-stupilor, busuiocul-stupului, ceara-albinei, ceara-câmpului, floarea-albinelor, floarea-albinuții, gingiumă-stupoasă, iarba-albinei, iarba-albinelor, iarba-stupilor, iarba-stupului, mătăcina-broaștei/mătăcina-broaștii, mătăcina-stupilor, pufulița-albinelor, urzâca-albinelor.* Între acestea, termenii care constituie obiectul de studiu al lucrării noastre se află de trei ori la nominativ (mătăcina), în rest ei apar ca atribute substantivale.

Am identificat 10 fitonime în alcătuirea cărora sunt asociate un substantiv în nominativ și un adjectiv cu funcție de atribut, care să evidențieze calitatea: *gingiumă-stupoasă, mătăcină-creață, mătăcină-lungă, mătăcină-puturoasă, mătăcină-turcească, mătăciune-turcească, melisă-românească, melisă-roșie, melisă-turcească, urzică-înțepoasă.*

Un fitonim pare la prima vedere ca fiind compus din două substantive, ambele în nominativ, cel de al doilea exprimând o caracteristică a plantei²¹: *pelin-albină*, dar în acest caz este vorba despre o eroare, denumirea corectă fiind *pelin-alb*.

Un fitonim nu este realizat prin compunere dezvoltată: *sulcină-de-pus-printre-straie*.

Chiar dacă, la origine, multe dintre aceste configurații semantice au reprezentat metafore insolite, ele și-au pierdut, prin „repetare”, orice valoare „poetică”, devenind astfel expresii convenționale²².

Note:

1. Radu Drăgulescu, *Stilistica denumirilor populare de plante, în Studii și comunicări de etnologie*, Sibiu, 1998, p. 124-127, *Simbioza oikamen – lume vegetală în percepția lui George Coșbuc în Studii și comunicări de etnologie*, Sibiu 1999, p.109-122, *Simbolistica florii în poezia antumă a lui M. Eminescu, în Cercetări de limbă și literatură*, Oradea, 2000, p. 375-380, *Mitopoetica*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2004, Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000, Constantin Drăgulescu, Radu Drăgulescu, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2014, George Coșbuc. *Lumile limbajului*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2016 ș.a.
2. Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
3. Constantin Drăgulescu, *Dicționarul fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2013.

4. DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.
5. Letopiseț, I, 188/6, apud DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.
6. Iuliu A. Zanne, *Proverbele Românilor din România, Basarabia, Bucovina, Ungaria, Istria și Macedonia*, IV, 664, București, 1895-1901, apud DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.
7. *Ibidem*, II, p. 227, apud DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.
8. A se vedea și DLR, tom I (A-B), București, Editura Academiei 2010.
9. A se vedea Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, Editura Academiei, 1987, p. 535.
10. Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, București, Editura Academiei, 1987, p. 312.
11. *Ibidem*.
12. *Ibidem*.
13. DOOM2, p LXX-LXXIII.
14. Constantin Drăgulescu, *Dicționarul explicativ al fitonimelor românești*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2010.
15. *Ibidem*.
16. *Ibidem*.
17. *Ibidem*.
18. *Ibidem*.
19. *Ibidem*.
20. *Ibidem*.
21. A se vedea Valerica Sporiș, *Note pe marginea naturii adjectivului din perspectiva relației cu substantivul, verbul și adverbul*, http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinta_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari2/Valerica%20Sporis.pdf.
22. Simina Terian, *Premise pentru o poetică a textemelor*, in EITM5, Târgu Mureș, p. 326-331; A se vedea și Monica Borș, *Mitologii nominale în proza lui Mircea Eliade*, Iași, Institutul European, 2015.

Bibliography

- Bejan, Dumitru, *Nume românești de plante / Romanian plant names*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1991.
- Bidu-Vrânceanu, A., Călărășu, C., Ionescu Ruxăndoiu, L., Mancaș, M., Pană Dindelegan, G., *Dicționar de Științe ale Limbii / Dictionary of Sciences of Language*, București, Editura Științifică, 1997; București, Editura Nemira, 2001, reeditat în 2005.
- Borș, Monica, *Mitologii nominale în proza lui Mircea Eliade / Nominal mythologies in Mircea Eliade's prose*, Iași, Institutul European, 2015.
- Borza, Al. *Dicționar etnobotanic / Ethnobotanical Dictionary*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968.
- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească / Encyclopedia of Romanian Ethnobotany*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1979.

- Butură, V., *Enciclopedie de etnobotanică românească II. Credințe și obiceiuri despre plante / Encyclopedia of Romanian Ethnobotany II*, Paris, 1988.
- Candrea, I. A., Adamescu, Gh., *Diționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească” / Illustrated Encyclopedic Dictionary*, București, Editura Cartea Românească, 1932.
- Chivu, Gheorghe, *Dictionarium Valachico-Latinum. Primul dicționar al limbii române / Dictionarium Valachico-Latinum. First dictionary of Romanian language*, studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, Editura Academiei Române, București, 2008.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în Dictionarium valachico-latinum / Plant names in Dictionarium Valachico-Latinum*, în *Limba română. Controverse, delimitări, noi ipoteze, Actele celui de al 9-lea Colocviu al Catedrei de limba română*, I, Editura Universității din București, 2010, p. 333-340.
- Chivu, Gheorghe, *Nume de plante în texte românești vechi / Plant names in Romanian old texts*, http://onomasticafelecan.ro/iconn2/proceedings/9_04_Chivu_Gheorghe_ICONN_2.pdf, accesat la 9 octombrie 2016.
- Ciorănescu, Alexandru, *Diționarul etimologic al limbii române / Etymological Dictionary of Romanian language*, București, 2002.
- Diționarul etimologic al limbii române / Etymological Dictionary of Romanian language*, I (A-B), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Diționarul etimologic al limbii române / Etymological Dictionary of Romanian language*, II (C-ciză), București, Editura Academiei Române, 2015.
- Diționarul limbii române / Dictionary of Romanian language*, (în XIX volume), București, Editura Academiei Române, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, *Diționar de fitonime românești / Dictionary of Romanian phytonyms*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2014.
- Drăgulescu, Constantin, *Diționarul explicativ al fitonimelor românești / Explanatory Dictionary of Romanian phytonyms*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2010.
- Drăgulescu, Constantin, Radu Drăgulescu, *Contribuții la cunoașterea limbii geto-dacilor. Denumirile dacice de plante / Contributions to Geto-Dacian language. Dacian plant names*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2000.
- Drăgulescu, Constantin, Drăgulescu, Radu, *Considerații asupra unor lexeme daco-geto-trace Considerations on some Dacian-Getic-Tracian lexemes*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2014.
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase / A history of religious ideas*, vol I, Chișinău, Editura Universitas, 1994.
- Gledhill, David, *The Names of Plants*, fourth edition, Cambridge University Press, 2008.
- Gorovei, A., *Credințe și superstiții ale poporului roman / Beliefs and superstitions of the Romanian people*, București, Editura Vestala, 2103.
- Hasdeu, B.P., *Etymologicum Magnum Romaniae*, București, 1894.
- Marian, Simion Florea, *Botanica populară română / Romanian folk botany*, vol. I Suceava, Editura Mușatinii, 2008, vol. II-III, București, Editura Academiei Române, 2010.
- Niculică-Voronca, Elena, *Datinile și credințele poporului român. Adunate și așezate în ordine mitologică / The customs and beliefs of the Romanian people*, 2 vol., București, Editura Saeculum Vizual, 2008.
- Oișteanu, Andrei, *Ordine și Haos. Mit și magie în cultura tradițională românească / Order and Chaos. Myth and magic in Romanian folk culture*, Iași, Editura Polirom, 2013.
- Pamfile, Tudor, *Mitologia poporului roman / Mythology of the Romanian people*, 2 vol., București, Editura Vestala, 2008.
- Valerica Sporiș, *Note pe marginea naturii adjectivului din perspectiva relației cu substantivul, verbul și adverbul / Notes on the nature of the adjective from the perspectives of its relations with the noun, the verb and the adverb*, http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari2/Valerica%20Sporis.pdf.
- Terian, Simina, *Premise pentru o poetică a textemelor / Premises for a poetics of textemes*, in EITM5, Târgu Mureș http://www.upm.ro/facultati_departamente/stiinte_litere/conferinte/situl_integrare_europeana/Lucrari5/IETM5_Part41.pdf.
- Terian, Simina-Maria, *Textemele românești. O abordare din perspectiva lingvisticii integrale / Romanian textemes. An approach from the perspectives of the integral linguistics*, Iași, Institutul European, 2015.
- Vinereanu, M., *Diționarul etimologic al limbii române pe baza cercetărilor de indo-europenistică / Etymological Dictionary of Romanian Language on basis of Indo-European studies*, București, Editura Alcor Edimpex, ed. a 2-a, 2009.
- Vulcănescu, Romulus, *Mitologie română / Romanian mythology*, București, Editura Academiei, 1987.